

JOHN DONNE

1572 – 1631

**Een vrijbouter in de wereld
en in de kerk van Christus**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2022**

John Donne hield zijn eigen begrafenispreek

Reformatorisch Dagblad. Door P den Ouden
 Uit: Kerkhistorie, redactie J.C. Karels

“Spreekende als stervende tot stervenden.” Zo behoort een prediker volgens de puritein Baxter te preken. En zo heeft John Donne gepreekt op 25 februari 1631. Hij hield zijn eigen begrafenispreek. En dat wist hij. Toen hij "amen" had gezegd, “bleef er voor hem niet anders te doen dan te sterven”, zo lezen we in de onmiddellijk na zijn dood uitgegeven preek.

Een werelds leven

Wie was. John Donne? In 1572 wordt hij te Londen geboren uit rooms-katholieke ouders. Reeds op z'n twaalfde jaar gaat hij als student naar Oxford, vervolgens naar Cambridge, om een paar jaar later in Londen rechten te gaan studeren aan de Lincoln's Inn, een uitstekende opstap voor een politieke of diplomatieke carrière.

De rechtenstudie heeft echter zijn liefde niet. Wel de oude talen, literatuur, natuurkunde en theologie, met name de kerkvaders. Daarnaast stort hij zich vol overgave in het bonte stadsleven en in een nog bonter liefdesleven met meerdere vrouwen.

Ook begint hij zijn eerste gedichten te schrijven die beroemd zullen worden door het zeldzame koppelen van heftige emoties en een geraffineerde vorm. Hij staat in die tijd bekend als "Jack Donne", een excentrieke vrijbuiters. Hij groeit langzamerhand weg van de roomse kerk, maar de toegewijde anglicaan van later is hij nog niet. Eerder is hij scepticus, neigend naar het cynisme; ambitieus en geestig.

Nadat Donne een enkel jaar op de vloot heeft gediend; krijgt hij door vriendengunst een hoge regeringsfunctie.

Zijn rooskleurige toekomst stort echter ineen als hij hopeloos verliefd raakt op de 16-jarige Anne More. Omdat haar vader, lid van de hoge adel, fel tegen een huwelijk is, trouwen ze in het geheim. De boze vader laat hem gevangenzetten, en hoewel Donne zijn vrijheid weet te herkrijgen, is zijn kans op een politieke carrière voorgoed verkeken.

Pogingen om een goede maatschappelijke betrekking te verkrijgen, lijdten steeds schipbreuk.

Gevierde prediker

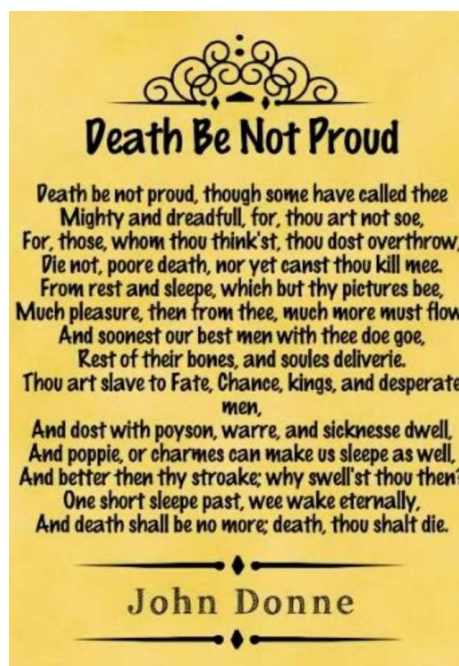
Het zijn jaren van armoe en ontberingen. Zijn gezondheid gaat achteruit en hij lijdt aan depressiviteit. Uit deze tijd dateren zijn "Holy Sonnets" en "Divine Poems", gedichten die getuigen van moedeloosheid en gewetenswroeging vanwege zijn losbandige leven. Angst voor de dood en wanhoop aan zijn zaligheid grijpen hem naar de keel. Een geestelijke ommekeer vindt plaats. Na jarenlang twijfelen laat hij zich, mede op aandrang van koning Jacobus, wijden en brengt hij het ten slotte tot deken van de St. Paul's.

Donne wordt een van de meest gevierde predikers van Londen; zijn zorgvuldig voorbereide preken bevatten vele originele gedachten in een sprankelende taal.

Spookachtige verschijning

Een zware schaduw valt over zijn leven als zijn geliefde Anne 'sterft; het geeft een geestelijke verdieping. Een ernstige ziekte brengt hem in 1623 aan de rand van het graf. De meditatie die hij schrijft, spreken van zijn vrees voor de dood, een vrees die hem gedurende zijn hele leven heeft achtervolgd en die soms bijkans tot een obsessie werd. Beroemd is zijn sonnet als een overwinning op de dood. "Death, be not proud":

„Wees niet hovaardig, Dood,
 al noemen wij u sterk en vreeslijk,
 want gij zijt zo niet;/
 Zij, die ge waant te treffen, sterven niet,/
 Armzaal'ge Dood, zo min ook velst ge mij./ (...)
 Eén korte slaap en eeuwig waken wij:/
 En de Dood bestaat niet meer:
 dan Dood, ... sterft gij!"

Eind 1630 verslechtert zijn gezondheid en komt het einde. Tegen de adviezen van zijn arts en vrienden in slaapt hij zich nog eenmaal naar Whitehall om te preken. De sterk vermagerde en door de dood getekende Donne moet een ontstellende en spookachtige verschijning geweest zijn.

Zijn vriend Walton [Izaak Walton, Stafford, 1593 - Winchester, 1683 Engels schrijver] vertelt: "Toen hij, tot ontzetting van sommigen, op de kansel verscheen, dachten velen dat hij niet gekomen was om over de afsterving met een levende stem te spreken, maar over de vergankelijkheid, met een vervallen lichaam en een stervend gelaat. En ongetwijfeld stelden velen in zichzelf de vraag van Ezechiël: Zullen deze beenderen leven?"

Psalm 68

De preek, - echt Donniaans - draagt als titel "Death's duel", "Het duel met de dood", naar aanleiding van Psalm 68: *Die God is ons een God van volkomen zaligheid; en bij de Heere, de Heere, zijn uitkomsten tegen de dood.*

De preek bestaat uit drie punten: *de bevrijding uit de dood, de bevrijding in de dood en de bevrijding door de dood.*

1. Het leven is niet anders dan een gestadige dood. „In de schoot van onze moeder hebben wij een lijkwade die met ons meegroeit van onze ontvangenis af, en wij komen in de wereld, gewikkeld in die lijkwade, want we komen om een graf te zoeken. Maar Christus heeft de sleutel van de dood. Hij heeft in het graf geen verderving gezien, en bij Zijn wederkomst zal dat ook het deel van Zijn kerk zijn.

2. De Heere verlost in de dood, draagt veilig door de doodsjordaan.

3. Donne laat de woorden: „Die God is ons heil" slaan op Christus. Door de dood van Christus is er uitkomst tegen de dood. De liefde van Christus is een overwinnende liefde. Hooglied 8 zegt dat *de liefde sterk is als de dood*, maar de liefde van Christus is sterker dan de dood, want deze liefde overwint de dood.

De preek eindigt met de woorden: **“Daar laten wij u achter in de gezegende afhankelijkheid om Hém aan te hangen, die hangt aan het kruis; was u daar in Zijn tranen, put daar kracht uit Zijn wonden en leg u in vrede neder in Zijn graf, totdat Hij u een Opstanding zal verschaffen en een toegang tot dat Koninkrijk dat Hij u bereid heeft tegen de onschatbare prijs van Zijn onvergankelijke bloed.”**

Houten urn

Na zijn laatste preek heeft Donne nog vijf weken geleefd. Ongewoon als zijn leven, was ook zijn einde. Hij gaf een timmerman de opdracht een houten urn te maken en een

paneel met de lengte van zijn lichaam. Op het paneel moest het ontwerp geschilderd worden voor zijn grafmonument — het is nu nog te zien in de St. Paul's.

In zijn kamer poseerde hij. Doodziek kwam hij nog eenmaal van zijn bed, ging op de urn staan met gesloten ogen, het laken iets opzij geschoven, zodat zijn bleke, magere gezicht te zien was, gewikkeld in zijn lijkwade, dichtgeknoopt bij het hoofd en de voeten. Donne wilde daarmee zeggen dat een gelovige met Christus is opgestaan en dat hij zal opstaan: De ogen zijn gesloten, toch ziet hij. De laatste regel van het grafschrift, door hem zelf opgesteld, luidt:

*“Hier afdalende in het stof,
aanschouwt hij Hem, wiens Naam Opstanding is.”*

DONNE

Titelpagina van zijn begrafenispreek

**DEATHS DUELL
OR
A Confolation to the Soule, againft
the dying Life, and liuing
Death of the Body.**

**Deliuered in a Sermon at White Hall, before the
KINGS MA IES TY, in the beginning
of Lent, 1 6 3 0.**

**By that late learned and Reuerend Diuine,
IOHN DONNE, Dr. in Diuinity,
& Deane of Pauls, London.
Being his last Sermon, and called by his Maieffies houfhold**

THE DOCTORS OWNE FVNLRALL SERMON.

L O N D O N,

**Printed by THOMAS H A R P E R, for Richard Redmer
and Beniamin Fifher, and are to be fold at the figne
of the ralbot in Alderf-gate street.
M. D C. XXX I I.**

Bron: Wikipedia

Over preken van John Donne

John Donne stierf na een lang ziekbed. Zijn literaire leven wordt gekenmerkt door een cirkel van thema's over zonde en dood, inspiratie en Opstanding. Hier is een kleine selectie uit zijn preken en gedichten, om u hoop te geven op Gods oneindige liefde voor deze zondige en voorbijgaande wereld.

Hoewel John Donne bij zijn eenentwintigste-eeuwse lezer vooral bekend staat als dichter, is het als prediker dat hij tijdens zijn leven zijn hoogste faam bereikte en door zijn preken hoopte hij herdacht te worden. Van zijn eerste nog bestaande preek in april 1615, gehouden voor koningin Anne toen Donne een pas geordend predikant was, tot zijn

beroemde laatste preek *Death's Duell*, vertoont het homiletische werk van Donne een opmerkelijk scala aan kennis en interesse. In het hart van Donne's preken ligt een energie van geest die het publiek aanspoort om goed op te merken, na te denken en zelf te worstelen met God naar het voorbeeld van Donne zelf. Hoewel Donne's zeventiende-eeuwse biograaf, Izaak Walton, de dichter-prediker zag als een eigentijdse versie van Augustinus, een zondaar die zijn losbandige jeugd verliet en zijn wil aan God onderwierp, suggereren de preken dat geestelijke angst en onzekerheid een kenmerk bleven van Donne's religieuze beleving. De preken klinken hoogten van spirituele vervoering en doorboren de diepten van existentiële en eschatologische twijfel. Hij gebruikt de openbare preekstoel om debatteren over de moeilijkheden van zijn persoonlijk geloof, die de ruimte tussen spreker en publiek instortten en een veelvoud aan ervaringen een uiting geven. Zijn zinnen worden gekenmerkt door een syntactische rijkdom die wordt verkregen door vloeiend Latijn en Hebreeuws, en zijn meditaties, die verre van de eenvoudige spraak zijn die door radicale religieuze hervormers wordt gewaardeerd, zitten boordevol figuratie. En zijn aandacht is altijd gericht op het ontwarren van Gods eigen teksten, waarbij elke preek wordt gekenmerkt door Donne's nauwgezette verbale analyse. In zijn prozawerk *Expostulaties bij opkomende gelegenheden*, verheerlijkt Donne God in eigen taalkundige rijkdom:

Mijn God, mijn God, U bent een directe God, mag ik niet zeggen een letterlijke God, een God die letterlijk zou worden opgevat, en volgens de duidelijke betekenis van alles wat U zegt? Maar U bent ook (Heer, ik bedoel het tot Uw eer en laat geen goddeloze verkeerd interpretator het misbruiken tot Uw vermindering), U bent ook een figuurlijke, een metaforische God; Een God in Wiens woorden er zo'n hoogte van figuren is, zulke reizen zulke omzwervingen om verre en kostbare metaforen op te halen, zulke uitbreidingen, zulke verspreidingen, zulke gordijnen van Allegorieën, zulke derde Hemelen van Hyperbolen, zo harmonieuze eloquenties, zo teruggetrokken en zo gereserveerde uitdrukkingen, zo dwingende overtuigingen, zo overtuigende geboden, zulke krachten zelfs in Uw melk, en meer dergelijke dingen in Uw woorden, - zoals alle profane auteurs, lijken op het zaad van de slang, die kruipt, - Gij zijt de Duif, die vliegt (Expostulatie 19).

Slotfase van een van zijn sonnets:

... Wij denken aan het *Paradijs* en *Calvarie*,
Christus' kruis en *Adams* boom stonden op één plek;
 Zie Heer', en ontdek dat beide *Adams* elkaar in mij ontmoeten;
 Terwijl het 'eerste *Adams*' zweet mijn gezicht omringt,
 Moge het Laatste *Adams* bloed mijn ziel omarmen.
 Dus in zijn rode wikkel zou ik mij omvangen, Heer;
 Door deze geven Zijn doornen mij Zijn andere kroon;
 En wat anderer zielen betreft, - ik heb Uw woord gepredikt,
 Moge dit mijn tekst, ook mijn preek zijn:
 'Daarom werpt Hij mij neer, opdat Hij kan opstaan.'

In zijn preken zien we dat John Donne zijn geestelijk gevoel imiteert, met een doorwrochte en zwaar aangevochten bevestiging van geloof dat zowel de geest als de ziel aangaat. Donne's krachtige proza stelt de moderne lezer inderdaad voor dezelfde zorgen die bekend zijn uit zijn poëzie, zowel heilig als seculier; de relatie tussen materie en geest, het lot van de ziel, de spanning tussen zelfbevestiging en onderwerping, paradoxen, en het onderhandelen over identiteit vanuit tegenstellingen.

Vastenpreek

Op 29 februari 1627 preekte Donne in zijn gebruikelijke vastentijd als hofprediker over de tekst: *'En als hij dit had gezegd, ontsliep hij,'* uit het verslag van het martelaarschap van Stefanus, Hand. 7:60.

De inhoud van deze preek is tot ons gekomen zoals de tekst van het gebed en het volkslied, *'Breng ons, Heere God, bij ons laatste ontwaken'*, met zijn opvallende verwachting van de vrede van de hemel. Let op de hoop van *'één gelijke gemeenschap en identiteit'*; een regel die uit het volkslied is weggelaten maar met zo'n schrijnende weerklink in onze tijd.

“Dus dan is deze dood een slaap, omdat hij ons overlevert aan een huidige Rust. En dan, ten slotte, is het ook zo, dat het belooft een toekomstig ontwaken in een glorieuze Opstanding. Voor de goddelozen is het er verre vandaan. Van hen zegt God: *Ik zal hen dronken maken, en zij zullen eeuwig slapen en niet wakker worden.* Jeremia 51:57. *Zij zullen geen deel hebben aan de Tweede Opstanding.* (Openb. 20:6) Maar voor hen die in Christus zijn ontslapen, - zoals Christus van Lazarus zei: *Lazarus slaapt, maar Ik ga heen om hem uit de slaap op te wekken,* - zal hij tot Zijn Vader zeggen: *Laat Mij gaan zodat Ik hen zal opwekken die zo lang hebben geslapen in afwachting van Mijn komst.* En degenen die ontslapen zijn in Jezus Christus (zegt de apostel) zal de Heere met Zich meebrengen. (1 Thess. 4: 16, 17) Hij haalt ze niet alleen uit het stof wanneer Hij komt, maar neemt ze met Zich mee. Dat wil zeggen, dat ze in Zijn handen zijn sinds ze uit deze wereld vertrokken waren. Zij zullen wakker worden evenals Jakob en zeggen zoals Jakob zei: *De Heere is zeker in deze plaats, en dit is geen ander dan het huis van God en de poort des hemels.* En door die poort zullen zij binnengaan, en in dat huis zullen zij wonen, waar geen wolk of zon zal zijn, geen duisternis of verblinding, maar één gelijkmatig licht, geen lawaai of stilte, maar één gelijk muziek, geen vrees of hoop, maar één gelijk bezit, geen vijanden of vrienden, maar één gelijke gemeenschap en identiteit, geen einde of begin, maar één gelijke eeuwigheid. Houd ons Heere zó wakker in de plichten van onze roeping, dat we aldus kunnen slapen in Uw vrede en ontwaken in Uw glorie; en het onderpand van hetgeen U ons hier schenkt, veranderen in een werkelijk en onbepaalbaar bezit van het koninkrijk dat Uw zoon onze Heiland Christus Jezus voor ons heeft gekocht.”

Sterfgeval en Duel met de dood

Op 25 februari 1631 hield Donne zijn laatste preek, 'Deaths Duell', een ontroerende meditatie over de machteloosheid van het menselijke doel en de paradoxale vrijheid van Christus' dood:

“Vele wateren kunnen deze liefde niet uitblussen. Christus onderging er veele. Hij werd in Zijn liefde gedoopt, maar Zijn liefde besloot daar niet te blijven. Hij weende

over Jeruzalem uit liefde, en Zijn liefde werd daar nog niet geëindigd. Hij vermengde bloed met water in Zijn doodsangst en dat bepaalde nóg Zijn liefde niet. Hij weende zuiver bloed; Zijn bloed in Zijn ogen, in al Zijn poriën in Zijn geseling en doornenkroon. Aan de Heere onze God werden de wonden van Zijn bloed toegerekend, en deze kwamen tot uiting, maar zij deze blusten Zijn liefde niet. Hij kon die niet sparen; ja Hij kon Zichzelf niet sparen. Er was niets vrijer, vrijwilliger, spontaner dan de dood van Christus.”

De tekst van dit digitaal overzicht is gebaseerd op de tiendelige *Preken van John Donne*, onder redactie van George Potter en Evelyn Simpson en uitgegeven door University of California Press tussen 1953-1962.

Bron

JOHN DONNE

<https://www.britannica.com/biography/John-Donne>

Leven en carrière

Donne werd geboren uit rooms-katholieke ouders. Zijn moeder, een directe afstammeling van de zus van Sir Thomas More, was de jongste dochter van John Heywood, epigrammaticus en toneelschrijver. Zijn vader, die volgens Donne's eerste biograaf, Izaak Walton, 'afstamde van een zeer oude familie in Wales', was een welvarende Londense koopman. Donne was vier toen zijn vader stierf, en kort daarna trouwde zijn moeder met Dr. John Syminges, die de Donne-kinderen opvoedde.

Op 12-jarige leeftijd studeerde Donne af aan de Universiteit van Oxford, waar hij drie jaar studeerde, waarna hij hoogstwaarschijnlijk zijn opleiding voortzette aan de Universiteit van Cambridge., hoewel hij aan geen van beide universiteiten een diploma behaalde omdat hij als rooms-katholiek niet de vereiste eed van trouw aan de protestantse koningin Elizabeth kon zweren. Na zijn studie reisde Donne waarschijnlijk in Spanje en Italië en keerde daarna terug naar Londen om rechten te lezen, eerst in Thavies Inn (1591) en vervolgens in Lincoln's Inn (1592-1594). Daar wendde hij zich tot een vergelijkend onderzoek van rooms-katholieke en protestantse theologie en speelde misschien zelfs met religieus scepticisme. In 1596 nam hij dienst als heer bij de succesvolle kaapvaartexpeditie van de graaf van Essex tegen Cádiz, en het jaar daarop zeilde hij met Sir Walter Raleigh en Essex op de bijna rampzalige expeditie naar de eilanden, op jacht naar Spaanse schatschepen in de Azoren.

Na zijn terugkeer naar Londen in 1597 werd Donne secretaris van Sir Thomas Egerton, beheerder van het grote zegel, in wiens dienst Donne bijna vijf jaar bleef. De benoeming zelf maakt het waarschijnlijk dat Donne tegen die tijd een anglicaan was geworden. Tijdens zijn ambtstermijn bij de lord leefde Donne, volgens Walton, meer als een vriend dan als een dienaar in het huishouden van Egerton, waar Sir Thomas hem "een plaats aan zijn eigen tafel aanwees, waar hij [Donne's] gezelschap waardeerde en verwachtte een groot sieraad te zijn.”

Donne is eigentijds. Richard Baker, schreef in die tijd over hem als “niet losbandig [dat wil zeggen, onvoorzichtig], maar zeer netjes; een groot bezoeker van dames, een groot bezoeker van toneelstukken, een groot schrijver van verwaande verzen.”

Terwijl in Egerton's dienst, Donne ontmoette en werd verliefd op **Anne More**, nicht van de tweede vrouw van Egerton en de dochter van Sir George More, die *kanselier van de Kousenband* was. Omdat ze wisten dat er geen kans was om Sir George's zegen op hun verbintenis te krijgen, trouwden de twee in het geheim, waarschijnlijk in december 1601. Voor deze overtreding liet Sir George John Donne korte tijd gevangenzetten en ook van zijn functie bij Egerton ontslaan. Hij ontnam ook Anne's bruidsschat aan Donne. Door het huwelijk werden bovendien alle mogelijkheden voor een carrière in de openbare dienst vrijdeld, en Donne bevond zich op 30-jarige leeftijd zonder vooruitzichten op werk of voldoende geld om zijn huishouden te onderhouden.

Gedurende de volgende 10 jaar leefde Donne in armoede en vernederende afhankelijkheid; eerst van de liefdadigheid van Anne's neef in Pyrford, Surrey, daarna in een huis in Mitcham, ongeveer 11 km van Londen, en soms in een appartement in Londen, waar hij vertrouwde op de steun van adellijke mecenasen; een persoon die als beschermheer of -vrouwe van kunstenaars, geleerden of sporters optreedt.

Al die tijd probeerde hij herhaaldelijk (maar faalde) om werk te vinden, en intussen groeide zijn gezin. Anne kreeg 12 kinderen, van wie er 5 stierven voordat ze volwassen waren. Donne's brieven tonen zijn liefde en zorg voor zijn vrouw gedurende deze jaren: 'Omdat ik haar in een ellendig fortuin heb getransplanteerd, moet ik me inspannen om dat voor haar te verhullen met al zulke eerlijke middelen, zoals haar mijn gezelschap en mijn aanspraak te geven.'

Over zichzelf schreef Donne echter alleen maar wanhoop op: “Om deel uit te maken van geen enkel lichaam is als niets; en zo ben ik. ... Ik ben eerder een ziekte of een ziekte van de wereld dan enig deel ervan en daarom heb ik er geen liefde voor, noch van het leven.”

Ondanks zijn ellende tijdens deze jaren, schreef en studeerde Donne ijverig, produceerde hij prozawerken over theologie, kerkelijk recht en anti-katholieke polemieken en componeerde hij liefdesteksten, religieuze poëzie en verzen met betrekking op dood en begrafenissen voor zijn opdrachtgevers. Al in 1607 begonnen vrienden er bij hem op aan te dringen heilige wijding op te nemen in de Kerk van Engeland, maar hij voelde zich onwaardig en bleef werelds werk zoeken. In 1611-1612 reisde hij door Frankrijk en de Nederland zijn nieuwe beschermheer, Sir Robert Drury, en laat zijn vrouw achter in Mitcham. Bij hun terugkeer van het Europese vasteland voorzagen de Drury's de Donne's van een huis op het Drury-landgoed.

In 1614 weigerde Koning James I Donne's laatste poging om een post aan het hof te bemachtigen en zei dat hij hem nergens buiten de kerk zou aanstellen. Tegen die tijd was Donne zelf gaan geloven dat hij *een religieuze roeping* had, en hij stemde er uiteindelijk mee in om heilige wijdingen aan te nemen. Hij werd tot *diaken en priester gewijd op 23 januari 1615*, en al snel volgde nog een voorkeur. Hij werd benoemd tot koninklijk aalmoezenier en ontving, op bevel van de koning, de graad van doctor in de Godgeleerdheid van Cambridge. Op 22 november 1621 werd Donne geïnstalleerd als deken van de St. Paul's Cathedral, waar hij zijn taken efficiënt en integer uitvoerde.

Maar deze ommekeer in Donne's professionele leven ging gepaard met brandend persoonlijk verdriet. Twee jaar na zijn wijding, in 1617, stierf Anne Donne op 33-jarige leeftijd na de geboorte van een doodgeboren kind. Bedroefd omdat hij zijn emotionele

anker kwijt was, zwoer Donne nooit meer te trouwen, ook al bleef hij achter met de taak om zijn kinderen op dat moment in bescheiden financiële omstandigheden op te voeden. In plaats daarvan veranderde dit sterfgeval hem volledig in zijn roeping als een anglicaanse godgeleerde. De kracht en welsprekendheid van Donne's preken bezorgden hem al snel een reputatie als de belangrijkste prediker in het Engeland van zijn tijd, en hij werd een favoriet van zowel de koningen James I als Charles I. Waarschijnlijk dateert zijn bekering vanaf deze tijd.

In 1623 werd Donne ernstig ziek met tyfus of terugkerende koorts, en tijdens zijn ziekte dacht hij na over de parallellen tussen zijn lichamelijke en geestelijke ziekten - reflecties die tijdens zijn herstel culmineerden in het proza *Devotions upon Emergent Occasions*, gepubliceerd in 1624, 1631.

Donne, die in 1631 dodelijk ziek was met maagkanker, verliet zijn ziekbed om een laatste preek aan het hof te houden; deze werd postuum gepubliceerd als "Death's Duell" en wordt soms beschouwd als *zijn eigen begrafenispraak*. Hij keerde terug naar zijn ziekbed en liet volgens Walton een tekening van zichzelf maken in zijn lijkwade, misschien als hulpmiddel bij het mediteren over zijn eigen ontbinding. Van deze tekening bouwde Nicholas Stone een marmeren beeltenis van Donne die de Grote Brand van 1666 overleefde en nog steeds staat in de St. Paul's Cathedral.

Preken en poëzie van John Donne

Het zijn *Donne's preken* die zijn beheersing van het proza het sterkst illustreren. Honderdzesenvijftig van hen werden door zijn zoon gepubliceerd in drie grote folio-edities (1640, 1649 en 1661). Hoewel ze zijn gecomponeerd in een tijd van religieuze bestrijdingen, onderzoeken Donne's preken - intellectueel, geestig en diep ontroerend - de basisprincipes van het christendom in plaats van zich bezig te houden met theologische geschillen. Donne analyseerde op briljante wijze Bijbelteksten en paste ze toe op hedendaagse gebeurtenissen, zoals het uitbreken van de pest die Londen in 1625 verwoestte. De kracht van zijn preken komt voort uit hun dramatische intensiteit, openhartige persoonlijke onthullingen, poëtische ritmes en opvallende hoogten.

Omdat bijna geen van *Donne's poëzie* tijdens zijn leven werd gepubliceerd, is het moeilijk om het nauwkeurig te dateren. De meeste van zijn gedichten werden bewaard in manuscriptkopieën gemaakt door en doorgegeven aan een relatief kleine maar bewonderende groep poëzieliefhebbers. De meeste huidige geleerden zijn het er echter over eens dat de elegieën (die in Donne's geval gedichten van liefde zijn, niet van rouw), epigrammen, versbrieven en satires werden geschreven in de jaren 1590, de liederen en sonnetten van de jaren 1590 tot 1617, en de "Heilige Sonnetten" *en andere religieuze teksten* vanaf het moment van Donne's huwelijk tot zijn wijding in 1615. Hij componeerde de hymnen laat in zijn leven, in de jaren 1620. Donne's jubilea werden gepubliceerd in 1611-1612 en waren de enige belangrijke poëtische werken van hem die tijdens zijn leven werden gepubliceerd.

Donne heeft ook enkele standaardmaterialen van liefdesteksten radicaal aangepast. Hoewel hij bijvoorbeeld doorging met het gebruiken van zulke Petrarchaanse verwaandheden als 'afscheid nemen van iemands geliefde is de dood', - een

hoofdbestanddeel van liefdespoëzie uit de Renaissance, - veranderde hij de vergelijkingen in komedie, zoals wanneer de man in 'The Apparition' zichzelf voorstelt als een geest die zijn ontrouwe dame achtervolgde, of hij verwerkte ze in de textuur van zijn gedicht, zoals de titel "A Valediction: Forbidding Mourning" illustreert.

Donne's liefdesteksten bieden scherpe psychologische inzichten over een breed scala aan geliefden en een breed spectrum aan amoureuze gevoelens. Zijn sprekers variëren van wellustige mannen die zo verzadigd zijn door hun talrijke affaires dat ze liefde als een fictie veroordelen en vrouwen als objecten - voedsel, roofvogels, mummies - tot platonische minnaars die zowel de pracht van hun dames vieren als hun eigen wonderbaarlijke onthouding van het uitoefenen van hun liefde. Mannen wiens liefde onbeantwoord is, voelen zich het slachtoffer en zoeken wraak op hun dames, alleen om de ineffectiviteit van hun vergelding te beseffen. In de gedichten van wederzijdse liefde verheugen Donne's minnaars zich echter in de verenigbaarheid van hun seksuele en spirituele liefde en zoeken ze onsterfelijkheid voor een emotie die ze tot een bijna religieus niveau verheffen.

Donne's devotionele teksten, vooral de 'Holy Sonnets', 'Good Friday 1613, Riding Westward' en de hymnen, onderzoeken hartstochtelijk zijn liefde voor God, soms door middel van seksuele metaforen, en verbeelden zijn twijfels, angsten en gevoel van spirituele onwaardigheid. Geen van hen toont hem dat hij toen in waarheid geestelijk in vrede leefde.